

Antwoorden Feitelijke Kamervragen Verantwoordingsstukken 2024

10 juni 2025

VRAGEN FINANCIEEL JAARVERSLAG RIJK 2024

Vraag 1

Vraag 1

Waarom is volgens de beslisnota het Financieel Jaarverslag Rijk aan de Ministerraad aangeboden op 31 april 2025? Is dit in werkelijkheid 30 april of 1 mei?

Antwoord op vraag 1

In de inventarisatielijst van de beslisnota's staat dat de beslisnota op 31-04 is aangeboden. Dit betreft een fout en moest 31-03 zijn. In de desbetreffende nota staat de datum wel juist. Het FJR is op 4 april verzonden voor Ministerraadbehandeling op 11 april.

Vraag 2

Vraag 2

Hoe komt het dat de begroting te ambitieus was en er veel middelen naar latere jaren zijn geschoven? In hoeverre was de begroting dan, achteraf gezien, realistisch?

Antwoord op vraag 2

In de afgelopen jaren zijn aanzienlijke (investerings)ambities aan de begroting toegevoegd, onder andere via het Coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV. Te veel ambities willen uitvoeren in een te krappe arbeidsmarkt heeft op korte termijn geleid tot onderbesteding. Om die reden heeft het kabinet bij Voorjaarsnota middelen naar latere jaren geschoven in het kader van realistisch ramen. Dit betreft 2,0 miljard euro uit 2025 en 7,1 miljard uit 2026.

Vraag 3

Vraag 3

Vraag: Wat kan er gedaan worden om het consumentenvertrouwen te vergroten?

Antwoord op vraag 3

Het consumentenvertrouwen is een belangrijke indicator voor de economie en de bestedingsbereidheid van huishoudens. Het kabinet volgt de ontwikkelingen op dit vlak dan ook nauwlettend. De internationale onzekerheid met de importheffingen en de economische gevolgen daarvan hebben ertoe geleid dat het consumentenvertrouwen de afgelopen maanden is afgenomen.

Tegelijkertijd is het onderliggende beeld genuanceerd. De consumptie van huishoudens neemt toe. Onder andere doordat de koopkracht verbetert als gevolg van loonstijging die hoger is dan de inflatie. Bovendien zijn consumenten, als ze vooruitkijken, positiever over hun eigen financiële situatie en de algemene economische vooruitzichten voor de komende twaalf maanden dan over de afgelopen periode.

Het kabinet heeft zich de afgelopen tijd dan ook ingezet om de bestaanszekerheid en de koopkracht van huishoudens te versterken. Dit beleid draagt bij aan het herstel van het consumentenvertrouwen.

Vraag 4

Vraag 4

Alle departementen hebben te maken met een vorm van schaarste op de arbeidsmarkt en als gevolg daarvan onderuitputting, hoe gaat dit vertaald worden in de begroting 2026? Welke aanpassingen gaan als gevolg daarvan plaats vinden in de departementale begrotingen?

Antwoord op vraag 4

De onderuitputting van de afgelopen jaren toont dat de overheid en de markt qua uitvoeringskracht aan hun grenzen zitten. Het kabinet heeft daarom de afgelopen periode stappen gezet om de begroting realistisch te maken. Het kabinet blijft hierop inzetten. Voor de begroting 2026 is per saldo 7,1 miljard euro naar latere jaren geschoven in de Voorjaarsnota 2025. Bij de Miljoenennota 2026 zal op basis van de meest actuele informatie worden gezien of verdere stappen nodig zijn om de begroting in een

realistischer kasritme te zetten. Daarnaast heeft de Expertgroep realistisch ramen dit voorjaar aanbevelingen gedaan om de trefzekerheid van de ramingen te vergroten, waarbij ook is gekeken naar de uitgavenkant van de begroting. Het kabinet heeft aangegeven alle aanbevelingen van de Expertgroep realistisch ramen over te nemen.¹

Vraag 5

Vraag 5

Welke oplossingen hebben de verschillende departementen voor het oplossen van de arbeidsmarktkrapte?

Antwoord op vraag 5

Departementen geven aan dat naar verschillende manieren wordt gekeken om de knelpunten door arbeidsmarktkrapte te verlichten. De precieze invulling verschilt per departement. Zo wordt bijvoorbeeld gekeken of beleidsdoelen ook op andere manieren kunnen worden bereikt dan door inzetten van extra arbeidskrachten. Daarnaast wordt ook terughoudend omgegaan met het verstrekken van extra opdrachten aan uitvoeringsorganisaties gedurende het lopende jaar omdat deze mogelijk niet uitgevoerd kunnen worden. Tot slot wordt gekeken naar het ontwikkelen van arbeidsmarktstrategieën om geschikte arbeidskrachten aan te trekken. De departementen geven echter aan dat capaciteitsproblemen het lastig maken om beleidsplannen op arbeidsmarkteffecten te toetsen.

Het kabinet merkt op dat het meewegen van arbeidsmarktkrapte begint op het moment dat politiek besloten wordt tot nieuwe projecten of beleid. Dit geldt ook bij aanvang van een kabinet. De laatste jaren bleek dat de ambities van gepland beleid vaak groter zijn dan de beschikbare uitvoeringscapaciteit. De analyse van het focusonderwerp toont dat het ingewikkeld is nog integraal te analyseren en prioriteren in het beroep op de arbeidsmarkt in de fase waarin beleid per departement wordt uitgewerkt.

Vraag 6

Vraag 6

Is de 248% toename toe te schrijven aan het tekort aan IT'ers, fiscalisten en juristen?

Antwoord op vraag 6

Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn de eigen personele functies niet volledig ingevuld. Door onder andere meer externe inhuur is alternatieve personele capaciteit voor Defensie aangewend waardoor op deze post juist fors meer gerealiseerd dan initieel geraamd (248 procent). Dit betreft vooral IT specialisten en in mindere mate juristen en fiscalisten.

Vraag 7

Vraag 7

Hoe wordt de 58% stijging verklaard bij het ministerie van OCW?

Antwoord op vraag 7

Het percentage van 58% is onjuist. In de tabel in het Financieel Jaarverslag Rijk is per abuis het percentage berekend door het verschil tussen begroting en realisatie af te zetten tegen de realisatie. Dit had ten opzichte van de begroting moeten zijn. Dit geldt overigens ook voor de personele uitgaven (totaal) en overig personeel. Dit is ook het geval bij Financiën en Algemene Zaken. Hieronder vindt u een aangepaste tabel.

Bij OCW is het juiste percentage voor externe inhuur 136 procent. De hogere realisatie van externe inhuur ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door gestegen prijzen en doordat de verdeling van de begroting over de instrumenten niet meer de juiste was. Deze zijn dan ook vanaf de Tweede Suppletore Begroting 2024 structureel aangepast. Daarnaast heeft een intern onderzoek plaatsgevonden waarbij uitgaven zijn verschoven van materieel naar personeel-externe inhuur omdat deze verkeerd waren geboekt. Voor DUO specifiek geldt dat in verband met het uitvoeren van additionele projectmatige werkzaamheden zoals Werk aan Uitvoering, Compliance en het Coalitieakkoord Rutte IV er sprake is van additionele externe en interne personele inzet.

¹ Kabinetsreactie rapport Expertgroep realistisch ramen

Tabel 1 Raming en realisatie van personele uitgaven, verschil in procenten

	Vershil (in procenten)
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Kerndepartement en DUO)	
Personele uitgaven (totaal)	14%
Eigen personeel	4%
Inhuur externen	136%
Overig personeel	23%
Financiën (Kerndepartement, Belastingdienst, Douane, Toeslagen)	
Personele uitgaven (totaal)	11%
Eigen personeel	7%
Inhuur externen	25%
Overig personeel	234%
Algemene Zaken	
Personele uitgaven (totaal)	36%
Eigen personeel	12%
Inhuur externen	n.v.t.
Overig personeel	29%

Vraag 8

Vraag 8

Hoe wordt de 44% stijging bij het ministerie van BZK verklaard?

Antwoord op vraag 8

Het percentage van 44% betreft het verschil tussen de geraamde uitgaven aan externe inhuur in de ontwerpbegroting en de bijgestelde begroting/uiteindelijke realisatie. Zoals voorgaande jaren, hebben er gedurende het jaar 2024 diverse reallocaties plaatsgevonden vanuit beleidsartikelen ten behoeve van capaciteit (externe inhuur), zoals toegelicht in de suppletoire begrotingen van BZK. De realisatie van externe inhuur is bij elk departement hoger dan vooraf begroot.

Het aandeel van externe inhuur van de totale personeelsuitgaven van de BZK en VRO organisatie nam af van 21,7% in 2023 naar 21,1% in 2024, nog steeds ruim boven de Roemernorm van 10%. De grote omvang van externe inhuur bij BZK en VRO heeft verschillende oorzaken. Ten eerste is de omvang van de dienstverlening binnen de uitvoeringsorganisaties de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen. Ten tweede zijn meerdere onderdelen sterk IT-afhankelijk, wat de vraag naar gespecialiseerde externe capaciteit vergroot. Ten slotte was er sprake van een hoog aantal openstaande vacatures, die tijdelijk zijn ingevuld met externe medewerkers.

Vraag 9

Vraag 9

Hoe verklaart u de daling – 75% van de realisatie ten opzichte van het geraamde bij het ministerie van Justitie en Veiligheid?

Antwoord op vraag 9

Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door een aanpassing in de rubricering bij Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), waardoor een deel van de overige personele kosten naar kosten eigen personeel is verschoven. Dit is dus geen meevaller, maar een structurele verschuiving waarop de begroting is aangepast. Met deze aanpaste rubricering wordt beter aangesloten bij de definities zoals opgenomen in de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Vraag 10

Vraag 10

Kunt u de post 'overige personeel' en de 1513% toename bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verklaren?

Antwoord op vraag 10

De personele kosten van Rijkswaterstaat (RWS) zijn in de begroting 2024 volledig onder kosten *eigen personeel* begroot. Op verzoek van de Audit Dienst Rijk (ADR) is een deel van de personele kosten in 2024 onder kosten *overig personeel* verantwoord. Het betreft hier o.a. kosten voor (dienst)reizen- en verblijf, opleidingen, werving & selectie, veiligheidsmiddelen en de kosten voor investering. Aangezien dit in de begroting 2024 onder kosten *eigen personeel* en niet onder kosten *overig personeel* was begroot, ontstaat een grote toename. Dit betreft dus echter geen kostenstijging, maar is het gevolg van een wijziging in de presentatie. De kosten *overig personeel* van RWS zijn ten opzichte van 2023 met 2 miljoen afgenomen.

Vraag 11

Vraag 11

Kunt u de discrepantie tussen de realisatie en raming bij o.a. de ministeries van SZW en BZ verklaren?

Antwoord op vraag 11

Bij BZ zijn er verschillende factoren die het verschil verklaren. Op verzoek van de ADR is personeelsbudget op beleidsartikelen overgeheveld naar eigen personeel op het apparaatsartikel voor de juiste verantwoording. Verder worden de gerealiseerde overige personele uitgaven geraamd als onderdeel van de eigen personeelskosten en staan niet apart in de ontwerpbegroting van BZ. Achteraf wordt namelijk vastgesteld hoeveel de overige personele uitgaven en externe inhuur bedragen op basis van de daadwerkelijk gerealiseerde uitgaven. Vervolgens wordt bij Jaarverslag de realisatie apart verantwoord en wordt eigen personeel gelijkmatig verlaagd. Dit verklaart de mutatie van 0 naar 96,1 miljoen euro voor overig personeel en de mutatie van 12 miljoen euro naar 63,6 miljoen euro voor externe inhuur. De reden hiervoor is dat deze uitgaven geen homogene uitgaven zijn, maar bevatten uitgaven met betrekking tot o.a. reis- en verblijfkosten in het binnen- en buitenland, onderwijskosten voor de kinderen van uitgezonden personeel, verhuizingen, suppletieuitkeringen aan voormalig lokaal personeel, opleidingen, Vergoeding Actieve Representatie (VAR) en overige.

Bij SZW zijn er verschillende verklaringen voor verschillen in ramingen en realisaties van personele uitgaven. De toename in uitgaven aan eigen personeel kan onder andere worden verklaard door de reguliere indexatie van lonen bij de Voorjaarsnota 2024. Ook is gedurende het jaar de capaciteit bij de Nederlandse Arbeidsinspectie uitgebreid. Voor de inhuur van externen is een verklaring dat gedurende het jaar het budget is aangevuld ten behoeve van onder andere ICT-werkzaamheden. Voor het verschil bij overig personeel geldt dat er hogere uitgaven zijn gerealiseerd aan oud-medewerkers die gebruik maken van de Regeling Vervroegd Uittreden (RVU).

Vraag 12

Vraag 12

Vraag: Waarom staan de accijnzen niet uitgesplitst opgenomen in figuur 2.2.1.1.? Kan een uitsplitsing worden gegeven van de post overig?

Antwoord op vraag 12

Deze uitsplitsing is opgenomen in onderstaande tabel. Een uitgebreidere variant, waarin alle belastingsoorten zijn opgenomen, is ook te vinden in bijlage 3 van de FJR.

Tabel 2		
Belasting	Miljoenennota 2024	Realisaties 2024
Accijns van lichte olie	5.164 miljoen euro	4.526 miljoen euro
Accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	3.845 miljoen euro	3.342 miljoen euro
Tabaksaccijns	3.533 miljoen euro	2.991 miljoen euro
Alcoholaccijns	425 miljoen euro	374 miljoen euro
Bieraccijns	528 miljoen euro	448 miljoen euro
Wijnaccijns	387 miljoen euro	330 miljoen euro

Vraag 13

Vraag 13

Waarom is de centrale verantwoording door de minister van Financiën voor de verantwoording van EU-middelen in gedeeld beheer komen te vervallen? Kan deze de volgende keer weer opgenomen worden? Hoe kan zonder deze verantwoording geborgd worden dat de Kamer alle informatie ontvangt?

Antwoord op vraag 13

Zoals eerder aan uw Kamer gecommuniceerd (Kamerstukken II, 2020–2021, [31 865, nr. 182](#)), wordt sinds het verantwoordingsjaar 2020 de verstrekking van Europese subsidies verantwoord in het departementale jaarverslag van het beleidsverantwoordelijke departement. De beleidsverantwoordelijke bewindspersonen leggen hierdoor zelf verantwoording af over de uitgaven van EU-middelen ten behoeve van meer transparantie over de rechtmatige besteding van de middelen. Hiermee zijn de centrale verklaring van de Minister van Financiën en de assurance-rapporten bij de deelverklaringen komen te vervallen. Maar ook zonder centrale verantwoording is geborgd dat de Kamer over alle relevante informatie beschikt. In het Financieel Jaarverslag van het Rijk (FJR) is een overzicht opgenomen van de totale omvang aan Europese middelen. De onderliggende informatie is opgenomen in de departementale jaarverslagen. Tot slot blijft de rechtmatigheid van bestede EU-middelen gewaarborgd door de beheers- en controlesystemen van de lidstaten en de Europese Commissie en door de controles van de audit autoriteit (of certificerende instantie) en andere bevoegde instanties.

Vraag 14

Vraag 14

Kunt u aangeven waar het bij ELGF en ELFPO aan schort op het gebied van beheers- en controlesystemen?

Antwoord op vraag 14

In het Auditrapport 2024 van LVVN stelt de Auditdienst Rijk (ADR) dat de inrichting van de governance en interne beheersing onvoldoende tegemoetkomt aan de voorschriften die vanuit de Europese Commissie (EC) zijn opgesteld en daarmee serieuze tekortkomingen vertoont.

Zoals toegelicht in het jaarverslag van het ministerie van LVVN wijkt de invulling van het beheers- en controlesysteem, voor het gedeelte van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat onder het Nationaal Strategisch Plan (NSP) valt, af van de toegepaste systematiek onder de vorige GLB-periode van vóór 2023. Vóór 2023 werd door de EC meer in detail voorgeschreven hoe de beheers- en controlesystemen dienden te worden opgezet. In de huidige periode is dit een verantwoordelijkheid van de lidstaten zelf. Hierdoor golden in de vorige periode andere EU-conformiteitsnormen.

De EC beoordeelt op dit moment de conclusie van de ADR of de inrichting van governance en interne beheersing van GLB voldoende voldoet aan de voorschriften. Ook bekijkt de EC hoe de voorschriften binnen het nieuwe GLB in de praktijk nog verder vorm moeten krijgen.

VRAGEN STAAT VAN DE RIJKSVERANTWOORDING

Vraag 1

Vraag 1

Kan een gedetailleerd overzicht worden gegeven van alle begrote EU-afrachten vanaf 2024 tot 2027?

Antwoord op vraag 1

Onderstaande tabel geeft de nationale afrachten aan de EU (BZ artikelonderdeel 3.1), de invoerrechten (BZ artikelonderdeel 3.6) en betaling van de verdragsrente (FIN artikelonderdeel 9.44), en de diverse ontvangsten (BZ artikelonderdeel 3.10) weer. De realisatie en raming van de nationale afrachten, invoerrechten en de diverse ontvangsten van de EU-begroting zijn terug te vinden in het extracomptabele overzicht van de BZ-begroting bij artikel 3.

Tabel 3 Overzicht van de nationale afdrachten, invoerrechten en ontvangen EU-begroting						
Begroting	Artikel	Nederland	Realisatie 2024	2025	2026	2027
V (BZ)	3.1	Nationale afdrachten	5.265	6.289	9.559	9.068
		Bni-afdracht	3.562	4.526	7.753	7.217
		Btw-afdracht	1.467	1.528	1.572	1.618
		Plastic	235	235	234	233
	3.6	Invoerrechten	4.213	4.101	4.302	4.465
	3.10	Ontvangsten EU	2.234	1.026	1.076	1.116
		Perceptiekostenvergoe- ding	1.061	1.026	1.076	1.116
		Overige ontvangsten EU	1.173	-	-	-
IX (FIN)	9.44.2	Vertragsrente	184	-	-	-
Totaal			7.428	9.364	12.785	12.417

Vraag 2

Vraag 2

Klopt het dat er te weinig bereikt wordt, en dat de resultaten van het kabinet onvoldoende duidelijk zijn? En dat ook de doelstellingen onduidelijk zijn?

Antwoord op vraag 2

Het kabinet Schoof is halverwege het jaar 2024 aangetreden. De afspraken en doelstellingen staan in het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma, en ook de departementale begrotingen en jaarverslagen bevatten concrete doelen. Middels de kaders vanuit CW3.1 kunnen beleidsdoelstellingen van departementen concreet uitgewerkt worden. De vakministers rapporteren onder andere in de jaarverslagen en de begrotingen over de doelen op hun beleidsterreinen.

Vraag 3

Vraag 3

Hoe kan het dat de beveiliging van militaire objecten nog niet in orde is? Hoe verhoudt dit zich tot de wens om de Defensiebegroting met 33 miljard euro te verhogen?

Antwoord op vraag 3

Defensie heeft in 2023 een Plan van Aanpak opgesteld en er is intensief gewerkt aan de uitvoering daarvan. Hoewel daarmee de eerste concrete stappen zijn gezet om de beveiliging te versterken leidt dat nog onvoldoende tot structureel resultaat. Na een oorzakenanalyse in 2024 is in april 2025 een integraal verbeterplan vastgesteld, en zijn vanwege de urgentie parallel verschillende additionele beveiligingsmaatregelen in uitvoering genomen. Er is aandacht voor Organisatorische (O), Bouwkundige (B) en Elektronische (E) tekortkomingen en Security Behaviour. Security Behaviour wordt versneld opgepakt, wat zich onder meer uit in de verhoging van de Alert State naar A+ vanwege de verhoogde dreiging.

Defensie heeft veel additionele middelen ter beschikking gekregen en is bezig met het groeien van de organisatie. Dit moet in balans gebeuren. Defensie zet nu versneld belangrijke stappen om de beveiliging van militaire objecten te verbeteren. Het structureel en toekomstbestendig verbeteren van de beveiliging van militaire objecten vergt een lange adem maar is een randvoorwaarde voor de operationele gereedheid en slagkracht van de krijgsmacht.

Vraag 4

Vraag 4

Wat dient er te veranderen in het strafregister om de tenaamstelling correct te krijgen? Welke gevolgen kunnen hieruit voortvloeien? Hoe gaat het kabinet dit aanpakken?

Antwoord op vraag 4

De staatssecretaris Rechtsbescherming heeft op 28 mei jl. een brief naar uw Kamer gestuurd² met de aanpak van de problematiek op basis van drie prioriteiten: het ontwikkelen van een toetsings- en handelingskader, concrete aanpak van de geconstateerde zaken en het voorkomen van fouten in de identiteitsvaststelling in de strafrechtketen.

Vraag 5

Vraag 5

Waarom heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken een administratiesysteem dat in strijd is met de comptabele regels? Wat moet hieraan veranderd worden zodat de effectiviteit weer duidelijk naar voren komt?

Antwoord op vraag 5

Een deel van de informatie over verplichtingen en voorschotten kan niet direct uit het administratief systeem worden gehaald. Om een volledig inzicht te bieden in alle informatie maakt het ministerie van Buitenlandse Zaken gebruik van een ander ondersteunend systeem. Deze tussenkomst van een ondersteunend systeem is een extra risico en maakt toegang in sommige omstandigheden onnodig complex. Daarom stellen de ADR en AR dat transacties direct uit het financieel administratief systeem moeten blijken, zonder tussenkomst van een ondersteunend systeem. De minister van Buitenlandse Zaken heeft inmiddels een verbeterplan aan de Algemene Rekenkamer aangeboden om dit punt op te lossen door aanpassing van het administratief systeem. Maatregelen zijn erop gericht om in 2026 tijdig de jaarverslagen 2025 in overeenstemming met de wettelijke vereisten op te leveren.

Vraag 6

Vraag 6

Waarom is de rechtmatigheid van de verplichtingen nog steeds niet op orde? Wat gaat het kabinet hieraan doen?

Antwoord op vraag 6

De ministeries hebben de afgelopen jaren hard gewerkt aan de verbetering van het verplichtingenbeheer. Het percentage onrechtmatigheden bij de verplichtingen is dan ook verbeterd van 4,48% in 2020 naar 1,06% in 2024. Dit is net over de tolerantiegrens van 1%. De problematiek bij het verplichtingenbeheer is hardnekkig en complex van aard en wordt voor een groot deel veroorzaakt door inkooponrechtmatigheden. Het duurt enige tijd voordat de werking zichtbaar is van de verbetermaatregelen die vanaf 2020 zijn genomen.

² Kamerstukken II, 2024-25, 29279-972

Vraag 7

Vraag 7

Kan uitleg gegeven worden over de passage dat de ontvangsten in de inkomstenbelasting procentueel sterk zijn toegenomen met 53%?

Antwoord op vraag 7

De ontvangsten uit de inkomstenbelasting zijn in 2024 met 53% gestegen ten opzichte van 2023. Deze toename is voornamelijk het gevolg van een groot anticipatie-effect op de wijziging van het box 2-tarief per 1 januari 2024. Directeur-groootaandeelhouders hebben hierop geanticipeerd door eind 2023 versneld dividend uit te keren of aandelen te verzilveren. In 2023 leidde dit tot hoge ontvangsten in de dividendbelasting. In 2024 leidde ditzelfde anticipatie-effect tot hoge ontvangsten in de inkomstenbelasting. De inschatting is dat in 2024 voor ongeveer 6 miljard euro extra belasting is betaald in box 2. Hoewel niet met zekerheid te zeggen, is het waarschijnlijk dat dit bijna volledig toe te schrijven is aan de genoemde veranderingen in box 2. De totale stijging van de inkomstenbelasting wordt gedempt door de derving van box 3, als gevolg van de jurisprudentie van de Hoge Raad uit 2024. Op EMU basis wordt deze derving grotendeels toegerekend aan 2024.

Vraag 8

Vraag 8

Kan uitleg gegeven worden over de berekeningswijze van de NAVO-norm en de opmerkingen daarover van de Algemene Rekenkamer?

Antwoord op vraag 8

Beide berekeningswijzen brengen in kaart welk percentage van het bbp naar defensie-uitgaven gaat, maar de NAVO berekeningswijze is gericht op vergelijking met bondgenoten terwijl de Nederlandse berekeningswijze aan moet sluiten op de gehanteerde uitgangspunten van de Rijksbegroting.

Zowel de Nederlandse als de NAVO berekeningswijze hanteren het beginsel defensie-uitgaven gedeeld door het bbp en zijn gebaseerd op dezelfde NAVO-richtlijn. De berekeningswijzen wijken echter op twee punten af. Omwille van de onderlinge vergelijkbaarheid tussen bondgenoten presenteert de NAVO de defensie-uitgaven in dollar en in een specifiek prijspeil (thans 2021). Hierdoor wordt gecorrigeerd voor prijseffecten in het bbp en zijn alleen de volume effecten consistent inzichtelijk voor alle bondgenoten. Daarnaast gebruikt de NAVO de raming van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor het bbp van de bondgenoten. Voor de onderlinge vergelijkbaarheid drukt de NAVO ook deze raming uit in dollar en een specifiek prijspeil (2021). Omdat NAVO teller en noemer met een verschillende deflator terugrekent naar prijspeil 2021, leidt dit tot verschillen in de uitkomsten van de Nederlandse en de NAVO berekeningswijze.

Daarnaast heeft Nederland aan NAVO cijfers aangeleverd gebaseerd op de 2^e suppletoire begroting 2024, omdat de uitvraag vanuit NAVO voor de afronding van begrotingsjaar 2024 lag. De cijfers gebruikt voor de Nederlandse berekeningswijze zijn gebaseerd op de Slotwet. Een deel van het verschil in de uitkomsten van de berekeningswijzen wordt verklaard door het feit dat er sprake is van onderuitputting ten opzichte van 2^e suppletoire begroting 2024. Het grootste deel van het verschil wordt veroorzaakt doordat NAVO teller en noemer met een verschillende deflator terugrekent naar prijspeil 2021.

Vraag 9

Vraag 9

Hoe gaat het kabinet de drie ernstige onvolkomenheden aanpakken, te weten het knelpunt bij het ministerie van Justitie en Veiligheid van onjuiste tenaamstellingen, de beveiliging bij het ministerie van Defensie en de financiële administratie bij het ministerie van Buitenlandse Zaken? Waarom zijn deze niet eerder opgelost?

Antwoord op vraag 9

De verantwoordelijkheid voor het aanpakken van de ernstige onvolkomenheden ligt bij de ministeries zelf. Waar dit raakt aan financieel beheer kan het ministerie van Financiën een departement op verzoek ondersteunen. Bijvoorbeeld bij het verbeterplan en de uitvoering daarvan bij het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Vraag 10

Vraag 10

Wat gaat het kabinet doen om de oorzaken van de problemen en fouten bij het inkoopbeheer op te lossen? Wat gaat het kabinet bijvoorbeeld concreet doen aan de hoeveelheid regelgeving en doelstellingen? Wanneer kunnen hier de effecten van te zien zijn? Er zijn in het verleden bij verschillende departementen al onvolkomenheden geconstateerd bij het inkoopbeheer, waarom zijn deze niet (sneller) opgelost?

Antwoord op vraag 10

Problemen bij het inkoopbeheer zijn niet los te zien van de algehele werkwijze en bedrijfsvoering bij de verschillende departementen en uitvoeringsorganisaties. Deze zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor het oplossen van problemen bij inkoopbeheer.

In verschillende fasen werkt BZK aan het versterken van de systeem- en stelselverantwoordelijkheid binnen het Rijk. Ook zet BZK zich in om meer uniformiteit in de inrichting van het inkoopstelsel te creëren. BZK werkt bijvoorbeeld aan inkooparchitectuur waarmee de departementale inkoopssystemen van alle departementen vereenvoudigd worden. Er wordt ook samengewerkt met het ministerie van Financiën om inkoopprocessen en -systemen aan te laten sluiten op de financiële administratie. Tot slot werkt BZK aan de doorontwikkeling van een aantal Rijksbrede voorzieningen waarmee inkoopprocessen en systemen minder gefragmenteerd worden.

Vraag 11

Vraag 11

Waarom is er nog geen teken van afname van het aantal ambtenaren? Wanneer is dit wel te zien gelet op de doelstelling in het hoofdlijnenakkoord?

Antwoord op vraag 11

De taakstelling is een budgettaire taakstelling die bij de ontwerpbegrotingen 2025 is verwerkt. De taakstelling begint in 2025 en loopt tot 2030 verder op. De ministers zijn zelf verantwoordelijk voor de realisatie hiervan. De effecten van de maatregelen zullen pas in de komende jaren zichtbaar worden.

Vraag 12

Vraag 12

Waarom is er beperkt gebruik en inzicht van uitvoeringstoetsen? Wat gaat het kabinet doen om dat te verbeteren? En in hoeverre wordt in de uitvoeringstoetsen de optie of opties opgenomen voor hoe het wel uitgevoerd zou kunnen worden?

Antwoord op vraag 12

Het kabinet onderkent dat het instrument van de uitvoeringstoets in de praktijk niet in alle gevallen voldoende oplevert. Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat voorstellen en toetsen onder grote druk tot stand komen. Het kabinet hecht aan goede beleidskwaliteit, waar uitvoeringstoetsen onderdeel van zijn. Het kabinet heeft dan ook in een brief van 14 februari 2025 over het Beleidskompas aangekondigd dat het programma Werk Aan Uitvoering de uitvoeringstoetsen gaat versterken, monitoren en bevorderen (Kamerstukken II, 2024–2025, [29 362 nr. 372](#), p. 8-9). Voor wat betreft opties over hoe beleid wel uitgevoerd zou kunnen worden: in uitvoeringstoetsen wordt gerapporteerd over onder welke voorwaarden beleid (wel) uitvoerbaar is, onder andere afhankelijk van de tijd die de uitvoerder krijgt om hierop in te gaan, worden alternatieve plannen aangedragen.

Vraag 13

Vraag 13

Hoe gaat het kabinet de productiviteit van de uitvoering verhogen? Hoe gaat het kabinet de complexiteit aanpakken? Welke mogelijkheden ziet het kabinet daarbij voor AI?

Antwoord op vraag 13

Maatschappelijke vraagstukken en uitvoering van beleid worden steeds complexer, dit is een bekend probleem waar ook over gerapporteerd wordt in bijvoorbeeld de Staat van de Uitvoering. Complexiteitsreductie is een langdurig proces met vaak lastige dilemma's. In een kabinetsreactie op een eerdere Staat van de Uitvoering geeft het kabinet een lijst van concrete acties die in gang zijn gezet ([Kamerstukken II, 293 62, nr 336](#)). Het overheidsbrede programma Werk Aan Uitvoering is bezig met het thema van vereenvoudiging van beleid en uitvoering.

Het kabinet houdt uiteraard ook vinger aan de pols als het gaat om productiviteit. Bijvoorbeeld door monitoring, via Trends In Uitvoeringsorganisaties, een onderzoeksprogramma uitgevoerd door Instituut voor Publieke Sector Efficiëntie Studies (IPSE). Uitvoeringsorganisaties rapporteren hun prestaties in hun eigen jaarverslagen (voor zelfstandige bestuursorganen) of die van ministeries (voor agentschappen) en alle financiële cijfers worden openbaar gemaakt via de [Open Data database](#) op [Rijksfinancien.nl](#). Verder leren uitvoeringsorganisaties onderling van elkaar door onder andere hun productiviteit met elkaar te vergelijken in de Rijksbrede Benchmark Groep. Als sluitstuk moeten alle agentschappen en zelfstandige bestuursorganen elke vijf jaar verplicht worden geëvalueerd op onder andere doelmatigheid en doeltreffendheid en waar nodig volgen daaruit verbetervoorstellen.

Ten aanzien van het gebruik van AI heeft het kabinet het standpunt recent verruimd ([Kamerstukken II 266 43, nr. 1331](#)). Binnen (decentrale) overheden wordt al enige tijd geëxperimenteerd met de inzet van (generatieve) AI. Voorbeelden zijn (interne) AI-chatbots die interne overheidsinformatie gemakkelijker vindbaar maken, AI-toepassingen die worden ingezet voor metadata-extractie, of AI-toepassingen die als ondersteuning dienen bij bezwaarschrift- of WOO-procedures. In het kader van de

Nederlandse Digitaliseringsstrategie onderzoekt BZK de mogelijkheden tot het opschalen van succesvolle en breed toepasbare AI-use-cases, die ook kunnen bijdragen aan het verhogen van de productiviteit. Onderdeel hiervan is ook het verder verkennen van waar overheidsbreed nog winst te behalen valt in termen van efficiëntie en effectiviteit door inzet van (generatieve) AI in de dienstverlenende werkprocessen en bij de uitvoering.

Vragen Jaarverslag van Financiën en Nationale Schuld (IX)

Vraag 1

Vraag 1

Wat is de reden voor de hogere afdrachten vanuit de Staatsloterij? Betekent dit ook dat de afdrachten van de Nederlandse Loterij aan de beneficianten hoger zijn geweest?

Antwoord op vraag 1

De reden voor de hogere afdrachten dan begroot is de gestegen netto-omzet door onder andere een succesvolle Oudejaarsrekening en een uitbreiding van het productportfolio. Naast deze omzetstijging zijn in 2024 de kosten beheerst en de voorziene effecten van de 1%-punt hogere Kansspelbelasting en het verbod op verkoop van tabak in supermarkten deels gemitigeerd. Dit heeft geleid tot een hogere afdracht van Nederlandse Loterij aan de staat en ook, in lijn met de bestaande verdelingsafspraken, tot een hogere afdracht voor de beneficianten.

Vraag 2

Vraag 2

Wat is het beleid ten aanzien van wisselkoerseffecten? Hoe worden risico's gemitigeerd c.q. afgedekt? Welke opties zijn daar mogelijk c.q. eerder afgewogen?

Antwoord op vraag 2

Wisselkoerseffecten hebben in beginsel geen invloed op de begroting en het EMU-saldo, maar wel op de waarde van ingelegd kapitaal en de hoogte van garantieverplichtingen. Twee keer per jaar, met peildatum 31 maart en 31 december, worden garantieverplichtingen bijgesteld aan de hand van de dan geldende wisselkoers. Garanties resulteren in beginsel niet in directe uitgaven, waardoor er op het moment van bijstelling geen sprake is van een effect op het EMU-saldo. Wanneer zich echter schade voordoet en de garantie (deels) tot uitbetaling komt, zijn de geldende wisselkoersen op dat moment van toepassing, en is er sprake van een effect op het EMU-saldo ten opzichte van de situatie zonder uitbetaling. Deze wisselkoerseffecten worden niet actief in den brede afgedekt en kunnen de realisatie zowel positief als negatief beïnvloeden. Het is belangrijk te benadrukken dat de kans dat garanties in internationale contexten materialiseren, zeer klein is. Daarnaast is bij garanties met een hoog risico en een grote schade sprake van een begrotingsreserve. Ook voor ingelegd kapitaal geldt dat de waarde hiervan zich zowel negatief als positief kan ontwikkelen door wisselkoerseffecten.

Vraag 3

Vraag 3

Wat zijn de gevolgen van de wisselkoerseffecten op de verschillende garanties effectief voor de begroting c.q. het EMU-saldo?

Antwoord op vraag 3

Zie het antwoord op vraag 2.

Vraag 4

Vraag 4

Waarom is in 2024 niet de volledige faciliteit voor de exportkredietverzekering (ekv) benut, waardoor het plafond in de begroting naar beneden is bijgesteld? Waarom zijn de ontvangen premies ekv later uitgevallen dan geraamd?

Antwoord op vraag 4

Het begrotingsplafond voor de ekv bedraagt 10 miljard euro per jaar. Conform de begrotingssystematiek wordt tijdens een lopend jaar het begrotingsplafond bijgesteld op basis van de laatste raming. Het aantal uitgereikte dekkingstoezeggingen en polissen in een lopend jaar hangt sterk af van de vraag van bedrijven naar de ekv op dat moment. Zowel incidentele als conjuncturele factoren hebben invloed op deze vraag. Vanwege dit vraaggestuurde karakter van de ekv zijn zowel uitgaven als inkomsten voor aanvang van een begrotingsjaar lastig te ramen en in de loop van een jaar lastig te beïnvloeden. Hierdoor kunnen er verschillen ontstaan tussen de raming en de daadwerkelijke realisatie. Daarom wordt gedurende het lopende begrotingsjaar de raming en het plafond bijgesteld.

Vraag 5

Vraag 5

Wat is het hoofddoel van de ekv? Het hoofddoel is toch niet vergroening, zoals lijkt te worden gesteld met de zin "De ekv-faciliteit is namelijk een krachtig en kostendekkend instrument om bedrijven te helpen om groene exporttransacties mogelijk te maken"?

Antwoord op vraag 5

Het hoofddoel van de ekv is het verzekeren van betalingsrisico's die zijn verbonden aan het handels- en dienstenverkeer van ondernemers met landen buiten Nederland en investeringen in het buitenland die zonder deze verzekering niet tot stand zouden zijn gekomen, en het creëren en handhaven van een internationaal gelijkwaardig speelveld voor Nederlandse bedrijven op het terrein van de exportkredietverzekeringsfaciliteit (ekv-faciliteit). Vergroening is daarbinnen een van de beleidsprioriteiten. De ekv ondersteunt dit bijvoorbeeld met de groendekking (voor investeringen in groene technologieën met exportpotentieel). Naast vergroening is er ook extra aandacht voor bijvoorbeeld de ondersteuning van mkb-ers.

Vraag 6

Vraag 6

Wat zijn de gevolgen geweest voor de Nederlandse bedrijven, het Nederlandse vestigingsklimaat en het gelijke speelveld van het COP26-beleid?

Antwoord op vraag 6

Uit een externe evaluatie³ naar het COP26-beleid blijkt dat het nieuwe beleid consequenties heeft gehad voor exporteurs die leveren aan de fossiele energiesector in het buitenland. Door betalingsrisico's niet meer te verzekeren, ondervinden de exporteurs die gebruik maken van de ekv-steun dat transacties niet meer mogelijk zijn, dan wel duurder zijn of met meer risico gepaard gaan (want minder of niet verzekerd). De omvang van de effecten laat zich volgens de evaluatoren niet kwantificeren. Uit de externe evaluatie blijkt verder ten aanzien van het gelijke speelveld dat het Nederlandse COP26-beleid grotendeels overeenkomt met dat van andere landen die de COP26-verklaring hebben ondertekend en onderdeel uitmaken van E3F-coalitie. Drie OESO-landen, Turkije, Japan en Zuid-Korea, hebben de COP26-verklaring echter niet ondertekend en de Verenigde Staten zijn in februari 2025 uit de CETP, de coalitie rond de COP26-verklaring, gestapt. Dit is ongunstig voor het gelijkwaardig speelveld. In het volgende benchmarkonderzoek voor de ekv, te starten in 2026 of eerder indien daar directe aanleiding toe is, neemt het kabinet dit element mee. Voor een gedetailleerde vergelijking van het beleid van verschillende exportkredietverzekeraars verwijs ik u graag naar de externe evaluatie en Kamerstuk [26 485 nr. 39](#).

Vraag 7

Vraag 7

Welke Nederlandse bedrijven kunnen nu niet meer gebruik maken van het ekv-instrument die dat voorheen wel konden?

Antwoord op vraag 7

Er worden geen bedrijven uitgesloten van het gebruik van de ekv. In het kader van de COP26-verklaring zijn alleen afspraken gemaakt over het uitsluiten van fossiele transacties uit de ekv-portefeuille, behoudens uitzonderingen. Bedrijven die gebruik maakten van de ekv voor transacties in de fossiele energiesector in het buitenland, benutten de ekv ook vaak voor export naar andere sectoren (bijvoorbeeld offshore windenergie). Bovendien zijn er uitzonderingen in het COP26-beleid waar bedrijven gebruik van maken (bijvoorbeeld specifieke vaartuigen bij bestaande fossiele infrastructuur). Hierover wordt jaarlijks gerapporteerd in de ekv-monitor.

Vraag 8

Vraag 8

Hoe komt de evaluator tot de conclusie dat er momenteel geen dwingende en dringende redenen zijn voor aanpassing van de huidige geldende uitzonderingen? Waaraan is dit getoetst?

Antwoord op vraag 8

In 2024 is het COP26-beleid voor de ekv geëvalueerd door een extern onderzoeksbureau. Uit de evaluatie blijkt dat het COP26-beleid voor de ekv doeltreffend is. De evaluatoren geven aan dat er op basis van wetenschappelijke inzichten zowel argumenten voor als tegen het afbouwen van de uitzonderingen zijn. Ook is er onder stakeholders geen consensus over de mate waarin de uitzonderingsgronden onder het COP26-beleid nog relevant en nodig zijn. Met het oog op consistentie van het recent ingevoerde beleid en het behoud van een gelijk speelveld binnen de Europese ondertekenaars van de COP26-verklaring ziet de evaluator dan ook geen dwingende en dringende redenen voor aanpassing van de huidige set uitzonderingen.

³ Kamerstukken II 2023-2024, [26 485, nr. 438](#)

Vraag 9

Vraag 9

Wat zijn de verschillen tussen ekv in Nederland en in andere OESO-landen? Wat gaat er gebeuren om het gelijke speelveld te herstellen?

Antwoord op vraag 9

Via de *Arrangement on Officially Supported Export Credits* (the *Arrangement*) heeft Nederland zich samen met andere OESO-landen gecommitteerd aan afspraken over de voorwaarden waaronder publieke exportfinanciering geboden wordt, zoals minimumpremies. Daarnaast zijn er afspraken over de beoordeling van milieu- en sociale risico's zijn vastgelegd in de 'OESO Common Approaches'. Deze gezamenlijke afspraken zijn van belang voor het gelijke speelveld.

Periodiek wordt een internationale benchmark uitgevoerd naar de concurrentiekracht van de exportkredietverzekering van Nederland ten opzichte van andere landen. Uit de meest recente benchmarkstudie blijkt dat Nederland een concurrerend ekv-instrumentarium heeft, maar dat internationaal een trend zichtbaar is naar bredere, meer proactieve handelondersteuning. Andere landen zetten de ekv steeds strategischer in voor vergroening, innovatie en strategische autonomie. Ook in Nederland kan de ekv sinds vorig jaar ingezet worden voor de financiering van projecten voor de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen en duurzame brandstoffen, zoals groene waterstof en biobrandstoffen. Daarnaast wordt de ekv met de recent aangekondigde innovatiedekking gericht ingezet op innovatie, specifiek bij de ontwikkeling van sleuteltechnologieën. Meer informatie over de benchmark, grondstoffendekking en innovatiedekking staat in Kamerstuk [26 485 nr. 39](#).

VRAGEN SLOTWET VAN FINANCIËN EN NATIONALE SCHULD (IX)

Vraag 1

Vraag 1

Kunnen er op deze slotwet nog amendementen worden ingediend? Bijvoorbeeld over de grote meevaller over 2024 van 21 miljard euro? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 1

Ja, in theorie kunnen op elk wetsvoorstel dat nog niet door de Tweede Kamer is aangenomen amendementen worden ingediend.

Vraag 2

Vraag 2

Welke gevolgen zouden een amendement op de slotwet hebben?

Antwoord op vraag 2

Hoewel het antwoord op vraag 1 laat zien dat het indienen van amendementen in theorie mogelijk is, zullen amendementen op slotwetten een ander effect hebben. Dergelijke amendementen zullen alleen de gerapporteerde cijfers wijzigen, in afwijking van de realiteit. Om de reden dat het begrotingsjaar waarover de slotwet gaat in het verleden ligt, kunnen de bijbehorende financiële middelen niet meer anders worden besteed.

Vraag 3

Vraag 3

Hoe kan de Kamer invloed uitoefenen op de meevaller van 21 miljard euro over 2024?

Antwoord op vraag 3

Bij slotwet wordt het totaalverschil gerapporteerd tussen begroting en realisatie over het volledige jaar, waarbij uw Kamer tussentijds op vaste momenten de actuele verschillen op die momenten al voorgelegd heeft gekregen. Ook de bij slotwet gerapporteerde 21 miljard euro is al voor het overgrote deel aan uw Kamer voorgelegd bij Voorjaarsnota 2024 en Miljoenennota 2025 en bijbehorende begrotingswetten en akkoord bevonden.

Vraag 4

Vraag 4

Wat zijn de gevolgen indien deze slotwet niet wordt aangenomen?

Antwoord op vraag 4

Het niet aannemen van een slotwet zullen de gerapporteerde bedragen of de besteding niet veranderen. Wel heeft het niet aan-

nemen van een slotwet tot gevolg dat er niet wordt voldaan aan een van de voorwaarden om decharge te kunnen verlenen, zoals bepaald in artikel 2.40, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016.

VRAGEN VERANTWOORDINGSONDERZOEK BIJ JAARVERSLAG FINANCIËN EN NATIONALE SCHULD (IX)

Vraag 1

Vraag 1

Hoeveel zal komende jaren naar verwachting kunnen worden bezuinigd op externe inhuur bij uw ministerie?

Antwoord op vraag 1

Onderdeel van de taakstelling op het ambtenarenapparaat is een bezuiniging op externe inhuur bij de uitvoeringsorganisaties van het ministerie. Deze is bij Financiën als volgt:

Tabel 4 Bezuiniging HLA externe inhuur 2025-2029					
Jaartal	2025	2026	2027	2028	2029
HLA: externe inhuur in mln.	2,4	3,0	4,6	6,6	9,1

Naast deze bezuiniging is het de verwachting dat externe inhuur ook daalt door inzet op het verambtelijken van extern personeel van het ministerie. Onderstaande tabel bevat de prognose van de percentages externe inhuur van de totale personeelsuitgaven van de komende vijf jaar.

Tabel 5 Prognose percentages externe inhuur 2025-2029					
Jaartal	2025	2026	2027	2028	2029
Percentage externe inhuur	17,70%	14,30%	10,40%	9,10%	9,00%

Vraag 2

Vraag 2

Hoe wordt de taakstellende bezuiniging op het ambtenarenapparaat specifiek ingevuld bij uw ministerie voor de rest van de kabinetsperiode?

Antwoord op vraag 2

De totale apparaatstaakstelling bedraagt circa 80 miljoen euro. Dit valt uiteen in de 22%-besparing op het apparaat van het ministerie van circa 71 miljoen euro structureel en in een korting op externe inhuur bij de uitvoeringsorganisaties van circa 9 miljoen euro structureel (zie ook het antwoord op vraag 1). Van de totale apparaatstaakstelling van 71 miljoen euro wordt ca. 45 miljoen euro structureel ingevuld op de budgetten van het kerndepartement. Dit komt overeen met een korting van circa 12% van de beschikbare budgetten. De overige 26 miljoen euro structureel landt bij de uitvoeringsorganisaties Belastingdienst, Toeslagen en Douane. Dit komt neer op een daling van circa 0,8% van de beschikbare budgetten. Onderstaande tabel bevat de meer gedetailleerde verdeling.

Tabel 6 Apparaatstaakstelling HLA en externe inhuur uitvoering (bedragen x € 1 mln.)					
Jaartal	2025	2026	2027	2028	2029 e.v.
HLA-taakstelling op apparaat¹	17	35	48	62	71
<i>waarvan Beleidsdepartement</i>	13	26	33	41	45
<i>waarvan Belastingdienst</i>	3	7	12	17	20
<i>waarvan Toeslagen</i>	0	1	1	1	3
<i>waarvan Douane</i>	1	1	2	3	3
Externe inhuur uitvoeringsorganisaties	2,4	3,0	4,6	6,6	9,1
<i>waarvan Belastingdienst</i>	2,3	2,8	4,3	6,2	8,6
<i>waarvan Toeslagen</i>	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4
<i>waarvan Douane</i>	0	0	0,1	0,1	0,1

¹ het totaal van de doorverdeelde taakstelling naar dienstonderdelen, kan per individueel jaar marginaal afwijken van de opgelegde taakstelling. Cumulatief is het beeld sluitend.

Vraag 3

Vraag 3

Hoeveel is er op uw ministerie uitgegeven aan externe inhuur in 2024?

Antwoord op vraag 3

Het ministerie van Financiën heeft in 2024 882 miljoen euro uitgegeven aan externe inhuur.

Vraag 4

Vraag 4

Waarom is de rechtmatigheid van de verplichtingen nog steeds niet op orde? Wat gaat u hieraan doen?

Antwoord op vraag 4

Binnen mijn ministerie zijn de afgelopen jaren goede stappen gezet om het verplichtingenbeheer beter op orde te krijgen, zoals het opstellen van procesbeschrijvingen en werkinstructies en het uitvoeren van periodieke controles. Dat heeft er op onderdelen voor gezorgd dat de omvang van de onrechtmatigheden in de afgelopen jaren is gedaald, maar op andere onderdelen moet het beter.

Dat het beter moet, blijkt ook uit de onvolkomenheden die de Algemene Rekenkamer op het gebied van inkoopbeheer toekent aan het Beleidsdepartement, Dienst Toeslagen en de Douane. Voor alle drie deze onderdelen heb ik een intensief verbeterprogramma opgezet dat er toe zal leiden dat deze tekortkomingen binnen afzienbare tijd zijn opgelost. Daarmee zal het aantal onrechtmatigheden ministeriebreed ook tot een acceptabel niveau gereduceerd worden.

De overschrijding op de tolerantiegrens van artikel 1 Belastingen zie ik, hoewel financieel omvangrijk, als een incident. Het ging hier om een aanbesteding van ICT-contracten waarbij sprake is van verregaande monopolieposities. Hierop zijn direct adequate maatregelen door de Belastingdienst getroffen. In afwijking van het oordeel van de ADR, constateert de Algemene Rekenkamer een overschrijding van verplichtingen op het totaal van mijn begroting. Zij oordeelt dat de onvoldoende gespecificeerde verlengingsopties in inhuurcontracten in strijd zijn met de aanbestedingsregels. Ik deel de mening van de ADR: de verlengingsopties zijn niet in strijd met de aanbestedingsregels, maar kunnen op onderdelen beter worden gespecificeerd. Ik heb in 2024 maatregelen getroffen om de verlengingsopties beter te specificeren in nieuwe contracten. De problematiek houdt daarmee vanzelf op te bestaan.

Vraag 5

Vraag 5

Op welke wijze wordt de brede welvaart gekwantificeerd in een dergelijk onderzoek en hoe wordt de correlatie gelegd?

Antwoord op vraag 5

De Monitor Brede Welvaart en de Sustainable Development Goals en de factsheets Brede Welvaart rapporteren over de stand en ontwikkeling van de brede welvaart en worden opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De publicaties gaan in op veel verschillende indicatoren die meten hoe brede welvaart zich ontwikkelt door de tijd, hoe het verdeeld is onder verschillende groepen in Nederland en hoe Nederland het doet in vergelijking met de andere landen van de Europese Unie. Er zijn indicatoren voor brede welvaart in het hier en nu, later en elders. Deze indicatoren worden door het CBS geanalyseerd met een generieke set statistische methoden, waar beschikbaar op basis van een internationale richtlijn. Overheidsbeleid kan de brede welvaart beïnvloeden, maar directe verbanden met beleidsmaatregelen zijn daarbij niet altijd te leggen. Dit benadrukt ook het belang van goede evaluatie van beleid.

Vraag 6

Vraag 6

Welke voorwaarden zijn gesteld aan TenneT aangaande de verstrekte lening?

Antwoord op vraag 6

In het toetsingskader⁴ zijn de voorwaarden van de lening opgenomen. Uitgangspunt hierbij is dat de lening marktconform is vormgegeven. TenneT betaalt dan ook een marktconforme rente. De verstrekte lening heeft een maximale looptijd van 17 jaar. TenneT zal het eerste deel van deze lening terugbetalen in 2032. In 2042 moet de verstrekte lening volledig zijn afgelost.

Vraag 7

Vraag 7

Wat zijn de oorzaken dat de doorstart van de pilot moeizaam verloopt?

Antwoord op vraag 7

De aantallen vaststellingsovereenkomsten (VSO's) die afgesloten worden na het doorlopen van de Stichting (Gelijk)waardig Herstel (SGH)-route liggen nog fors onder het afgesproken niveau. Over de oorzaken van en oplossingen voor de nog te beperkte

⁴ Kamerstukken II 2024-2025, [28 165 nr. 429](#)

opschaling van de SGH-route is de afgelopen periode intensief gesproken met SGH. Deze afstemming heeft nog niet tot overeenstemming over benodigde aanpassingen van afspraken geleid. Er wordt hard gewerkt om op korte termijn tot overeenstemming te komen, zodat de opschaling bij SGH kan plaatsvinden.

Vraag 8

Vraag 8

Kunt u verklaren waarom de verschillende schaderoutes verschillende bedragen opleveren?

Antwoord op vraag 8

Tot nu toe is er een verschil zichtbaar in de gemiddelde uitkomsten van de verschillende schaderoutes. Er is een onderzoek van Barend Krantz waarin gekeken is naar de uitlegbaarheid van de verschillen in de uitkomst van de Commissie Werkelijke Schade (CWS)-route en de Stichting (Gelijk)waardig Herstel (SGH)-route. Conclusie was dat het verschil uitlegbaar was. In dit onderzoek is het nieuwe schadekader CWS (toegepast vanaf juli 2024) afgezet is tegen het SGH-kader.

Vraag 9

Vraag 9

Waarom gaat 90% van de personen in bezwaar na de eerste toets?

Antwoord op vraag 9

In het jaarverslag 2024 staat: «Tot en met 2024 zijn er 14.145 bezwaren ingediend, waarvan bijna 90% tegen de uitkomst van de eerste toets en de integrale beoordeling». Er staat daarmee dat 90% van de bezwaren betrekking heeft op deze twee regelingen, niet dat 90% tegen de uitkomst van deze twee regelingen in bezwaar gaat. In 2024 is het bezwaarpercentage tegen de eerste toets 4% en het bezwaarpercentage tegen de integrale beoordeling 19%.

Vraag 10

Vraag 10

Waarom stagneren de fiscale regelingen qua doeltreffendheid en doelmatigheid?

Antwoord op vraag 10

Fiscale regelingen worden periodiek geëvalueerd op onder meer doeltreffend- en doelmatigheid. In het ambtelijk rapport ‘Aanpak fiscale regelingen’ uit 2023 zijn 116 regelingen doorgelicht op een aantal criteria, waaronder doeltreffend- en doelmatigheid. De uitkomsten daarvan zijn geactualiseerd op basis van recente evaluaties en staan in onderstaande tabel. Voor veel regelingen is het moeilijk aan te tonen of ze doeltreffend en doelmatig zijn (discutabel/onzeker), bijvoorbeeld door onduidelijke of te breed geformuleerde doelstellingen of een gebrek aan data. Daarnaast zijn regelingen vaak generiek van aard en daarmee ook ongericht, waardoor er relatief veel regelingen negatief beoordeeld zijn op doelmatigheid.

Net als vorige kabinetten blijft dit kabinet kritisch kijken naar fiscale regelingen die negatief zijn geëvalueerd en complex zijn voor bedrijven, burgers en de uitvoering. Er zijn op dit vlak al goede stappen gezet. Dit kabinet schaft de salderingsregeling in de energiebelasting en het verlaagde btw-tarief op logies af. Daarnaast heeft het kabinet het voornemen om de stakingsaftrek en meewerktaftrek af te bouwen en vervolgens af te schaffen per 2030. Ook voor het heffingsplafond in de belasting op leidingwater stelt het kabinet voor om deze af te schaffen. Op dit moment wordt gewerkt aan een ambtelijk rapport met beleidsopties voor negatief beoordeelde regelingen, zoals toegezegd in de Kamerbrief van 17 oktober 2024 over de aanpak van fiscale regelingen⁵.

Tabel 7 Uitkomsten evaluatie doeltreffend- en doelmatigheid fiscale regelingen		
	Doeltreffendheid	Doelmatigheid
Positief	33	15
Discutabel/onzeker	36	42
Negatief	20	32
Niet onderzocht	27	27
Totaal	116	116

Vraag 11

Vraag 11

Waarom is er nog geen plan-do-check-act-cyclus geïntroduceerd?

⁵ [Kamerbrief met kabinetsreactie evaluaties fiscale regelingen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Antwoord op vraag 11

Er is binnen de Belastingdienst een plan-do-check-act-cyclus voor informatiebeveiliging aanwezig, maar deze is nog niet toereikend. Om die reden onderneemt de Belastingdienst een aantal aanvullende acties. Ten eerste wordt de mate van risicobereidheid, in relatie tot informatiebeveiliging, verder uitgewerkt. Dit zal het nemen van beslissingen, het bepalen van de juiste beheersmaatregelen en het richten van de organisatie op het effectief omgaan met risico's, verder verbeteren. Ten tweede wordt er een geautomatiseerd Vulnerability Management proces ingericht. Er is dan een actueel geautomatiseerd, compleet en volledig overzicht beschikbaar van de aanwezige eventuele kwetsbaarheden in de software, zodat hierop adequaat en tijdig gereageerd kan worden, waardoor het risico van eventuele kwetsbaarheden zo goed mogelijk gemitigeerd.

Vraag 12

Vraag 12

Kunt u aangeven hoeveel procent extern is ingehuurd?

Antwoord op vraag 12

Op basis van de jaarcijfers 2024, gebaseerd op de kasuitgaven, blijkt dat 59% van de personeelskosten is gerelateerd aan inhuur van personeel.

Vraag 13

Vraag 13

Hoe wordt de 179 miljoen euro aan juridisch advies ingekocht?

Antwoord op vraag 13

Dit wordt ingekocht door middel van Rijksbrede raamovereenkomsten met mantelpartijen na een gedegen Europese aanbestedingsprocedure. De 179 miljoen euro aan juridisch advies wordt voornamelijk ingekocht om de extra benodigde capaciteitsbehoefte bij dossierbehandelingen en bij de afhandeling van bezwaar en beroep in te vullen.

Vraag 14

Vraag 14

Hoe is het bedrag van 113 miljoen euro verdeeld bij de inhuur van externen?

Antwoord op vraag 14

Dit is opgebouwd uit:

- 79 miljoen euro – Staf / Financiën / HR / Service
- 23 miljoen euro – Uitzendkrachten primair proces
- 6 miljoen euro – ICT
- 5 miljoen euro – Communicatieadvies

Vraag 15

Vraag 15

Kunt u aangeven op welke wijze digitale systemen het inkoopproces ondersteunen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 15

Dienst Toeslagen maakt voor het inkoopproces gebruik van diverse onderdelen binnen de Belastingdienst en haar digitale systemen.

Het inkoopproces wordt niet volledig ondersteund door digitale systemen. Voor het deel behoeftstelling tot contracteren is geen digitaal systeem beschikbaar. Wel zijn er concrete plannen om het uitvraagproces van externe inhuur te digitaliseren.

De inkoopdienstverleners archiveren hun inkoopdossiers digitaal. In SAP worden de inkoopverplichtingen en de hieraan gekoppelde betalingen geregistreerd.

Omdat gebruik gemaakt wordt van de dienstverlening van de Belastingdienst is Toeslagen ook afhankelijk van de stappen die de Belastingdienst zet op het gebied van digitalisering van het inkoopproces. Toeslagen is hierover in gesprek met de Belastingdienst. Zie hiervoor ook het antwoord op vraag 30. Hier wordt aangegeven waarom het tot op heden nog niet was gelukt om eerder te digitaliseren.

Vraag 16

Vraag 16

Hoe verhoudt het wisselen van de bezetting zich tot het niet effectief kunnen uitvoeren van de verbetermaatregelen?

Antwoord op vraag 16

De verbetermaatregelen zijn ingezet op de basisafspraken waarop een goed inkoopbeheer mogelijk is. De controles op deze voorzieningen zorgen ervoor dat bijstelling indien nodig ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd door middel van bijvoorbeeld het aanpassen van processen of het geven van informatie aan gebruikers. Daarnaast is het van belang dat er volgens de basisafspraken wordt gehandeld. Bij een groot verloop binnen de organisatie gaat de kennis van deze basisafspraken op inkoopbeheer verloren. Het opzetten van deze basisafpraak is ingericht door middel van de genoemde verbetermaatregelen en het inrichten van de controles, voor wat betreft de naleving is herhaling en zichtbaarheid een continu proces.

Vraag 17

Vraag 17

Hoe is de 353 miljoen euro aan fouten en onrechtmatigheden opgebouwd?

Antwoord op vraag 17

De Algemene Rekenkamer heeft voor een totaalbedrag van 353 miljoen euro aan fouten en onzekerheden onderkend aan rechtmatige inkopen. Dit heeft betrekking op heel artikel 13 bestaande uit zowel de Dienst Toeslagen als programma DG Herstel. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Tabel 8 AR systematiek verlengingen	
Steekproef regulier	€ 64.476.284
Steekproef inhuurverlengingen	€ 145.071.639
Systeemgerichte werkzaamheden	
art 13 waivers DG Toeslagen	€ 9.453.572
art 13 onrechtmatige verplichtingen DG Herstel -SGH	€ 100.810.680
art 13 onrechtmatige verplichtingen DG Herstel -SBN	€ 16.491.832
Geïmporteerde onrechtmatigheden	€ 16.672.101
Meest waarschijnlijke fout	€ 352.976.108

Dienst Toeslagen is van mening dat het bedrag van 145 miljoen euro aan verlengingen wel rechtmatig is ingekocht en dat de verlengingen van inhuurcontracten op toereikende wijze zijn ter herleiden op basis van de informatie in de raamovereenkomsten en de nadere overeenkomsten.

Vraag 18

Vraag 18

Wat voor randvoorwaarden worden er toegepast op het gebied van inkoopbeheer?

Antwoord op vraag 18

Ten behoeve van het inkoopbeheer hanteert de Douane het inkoopbeleid van het ministerie van Financiën als randvoorwaarde. Verder worden de Nederlandse en Europese wetten die van toepassing zijn op het inkopen gehanteerd als randvoorwaarde.

Vraag 19

Vraag 19

Welke systeemaanpassingen moet er worden gedaan door de douane/belastingdienst?

Antwoord op vraag 19

De ondersteuning op het terrein van de grote geldstromen is de afgelopen jaren grotendeels gemoderniseerd inclusief IT-beheersmaatregelen. De realisatie van de nieuwe inningsapplicaties is echter minder snel verlopen dan gepland. De Douane heeft te maken met een grote vraag naar (aangepaste) geautomatiseerde ondersteuning. Zij moet daarom gezien de beperkte beschikbare capaciteit binnen de Douane en de IV Belastingdienst keuzes maken. Keuzes die zien op afweging tussen de continuïteit, implementatie van (EU)wet- en regelgeving en vernieuwing. Hierdoor is de oude inningsapplicatie nog deels in gebruik. Dit leidt tot een meer complexe situatie.

De Douane streeft er naar om de vervanging van het inningslandschap in 2025 af te ronden waardoor de basis op orde is en

de verouderde ondersteuning kan worden uitgefaseerd. Alle heffingsystemen zullen conform de voorwaarden van ordelijk financieel beheer gaan aansluiten op het nieuwe inningssysteem. Daarnaast wordt de IT-beheersing verder versterkt doordat wordt ingezet op het integreren van geldende beveiligings-, privacy- en datakaders en eisen in de realisatie van applicaties.

Vraag 20

Vraag 20

Kunt u onderbouwen hoe de IT-beheersing moet worden ingericht als deze op dit moment ontoereikend is?

Antwoord op vraag 20

Zie het antwoord op vraag 19.

Vraag 21

Vraag 21

Zijn de risico's in kaart gebracht inzake de continuïteit van de dienstverlening?

Antwoord op vraag 21

De risico's inzake continuïteit van de dienstverlening zijn voor de 3 ketens omzetbelasting (OB), loonheffing (LH) en inkomensheffing (IH) in kaart gebracht en opgenomen in de zgn. Ketenjaarplannen. Deze ketens vertegenwoordigen 62% van alle opbrengsten en op alle drie lopen vernieuwingstrajecten, juist om de continuïteit blijvend te waarborgen.

Binnen de Belastingdienst is het continuïteitsrisico aangemerkt als strategisch toprisico en is breed in kaart gebracht, met name op het gebied van de beschikbaarheid van bestaande ICT-middelen. Daarbij is specifiek gekeken naar situaties waarin de geautomatiseerde ondersteuning van processen tijdelijk of langdurig niet beschikbaar is. Dit kan ertoe leiden dat burgers en bedrijven niet, of niet adequaat, geholpen kunnen worden. Om dit risico te mitigeren zijn planmatig meerdere beheersmaatregelen geïmplementeerd of worden nog geïmplementeerd. Aan de hand van periodieke rapportages stuurt de Belastingdienst, indien nodig actief op het mitigeren van dit continuïteitsrisico.

Vraag 22

Vraag 22

Welke projecten in tabel 10 worden in de komende jaren afgerond en wat hebben deze gekost?

Antwoord op vraag 22

Een actueel beeld van de planning en gemaakte kosten tot nu toe, van de belangrijkste projecten, is weergegeven op het Rijks ICT-dashboard. Dit wordt ieder kwartaal geactualiseerd. Het betreft de volgende projecten:

Tabel 9 Planning bij de ketens inkomensheffingen, loonheffingen en omzetbelasting				
Keten	Project	Verwachte afronding	Gerealiseerde uitgaven t/m 31-12-2024	Link Rijks ICT-dashboard
Inkomensheffingen	Rationalisatie Cool.gen	Eind 2027	23,9 miljoen euro	https://www.rijksictdashboard.nl/ict-activiteiten/70bd6ca2-afbe-4d13-86c3-4822a7fbd622
Loonheffingen	Vernieuwing Heffing Loonbelasting en Premies (vHLP)	Uitloop naar minimaal Q2 2027	26,9 miljoen euro ¹	https://www.rijksictdashboard.nl/ict-activiteiten/020cca65-7c18-483a-9ffd-bd4dec8d8d7a
Omzetbelasting	Modernisering Omzetbelasting	Eind 2027	1,8 miljoen euro	https://www.rijksictdashboard.nl/ict-activiteiten/eab1d391-cec4-43c3-bdf5-bd1dda41f51b
Omzetbelasting	Vernieuwing Werkgeversadministratie	Eind 2027	19,4 miljoen euro	https://www.rijksictdashboard.nl/ict-activiteiten/61c34575-d450-4d9f-b8a3-dfbf5e5d7d5f
Omzetbelasting	EU BTW eCommerce	Planning volgt Q3 van 2025	50,7 miljoen euro	https://www.rijksictdashboard.nl/ict-activiteiten/1fb13233-bc42-4b12-a696-49ee395caa0b

1 t/m 28-01-2025

In de stand-van-zakenbrief Belastingdienst van 6 maart 2025 is de Kamer specifiek geïnformeerd over de voortgang met betrekking tot de modernisering Omzetbelasting, EU btw e-Commerce en de uitfasering van Cool:Gen in de ketens Inkomensheffingen (IH) en Loonheffingen (LH). Daarnaast is uw Kamer op 24 april 2025 geïnformeerd over het advies van het Adviescollege ICT-toetsing (AcICT) inzake de rationalisatie van Cool:Gen binnen de keten IH.

Vraag 23

Vraag 23

Kunt u onderbouwen waarom het plannen bij de Belastingdienst een probleem blijft?

Antwoord op vraag 23

In de Kamerbrief van 18 juni 2024⁶ zijn aan uw Kamer de factoren aangegeven die de planning van de modernisering ICT bij de Belastingdienst ook nu nog beïnvloeden. Het betreft de volgende factoren:

- (1) Aanvullende en nieuwe beleidswensen;
- (2) Onvoorzien werk voor hersteloperaties en;
- (3) Beschikbaarheid van ICT-medewerkers en professioneel projectmanagement door de Belastingdienst.

Deze factoren zijn ook van invloed op het maken van een meerjarige, realistische planning en deze ook te realiseren. Dit geldt met name als er sprake is van onvoorzien werk door hersteloperaties en politieke wensen, omdat dit voorrang heeft op het moderniseren van de ICT. Als maatregel heeft de Belastingdienst onder meer het portfoliomanagement verder verbeterd. Hierdoor zijn de werkzaamheden op IT-gebied inzichtelijker en kan de Belastingdienst beter prioriteiten stellen op basis van de beperkte capaciteit. In het Meerjarenportfolio krijgen de moderniseringstrajecten onverminderd de hoogste prioriteit en wordt de projectmatige beheersing verder versterkt. Tenslotte zal de Belastingdienst indien noodzakelijk in de planning met mogelijke scenario's rekening houden, zodat de planning een realistischer beeld geeft en mogelijk bijgesteld kan worden. De Belastingdienst blijft de voortgang nauwgezet volgen en blijft uw Kamer hierover periodiek informeren middels rapportages.

Vraag 24

Vraag 24

Kunt u de discrepantie tussen de aanbestedingsregels en aansluiting verklaren?

Antwoord op vraag 24

De Algemene Rekenkamer beschrijft drie tekortkomingen in het inkoop- en financieel beheer, en onderscheidt deze als separate bevindingen. De naleving van aanbestedingsregels en de mate waarin het beleidsdepartement de aansluiting weet te maken tussen facturen en contracten, houden daarmee geen direct verband met elkaar. De naleving van aanbestedingsregels wordt opgelost binnen het inkoopbeheer van de inkoopuitvoering en voor de aansluiting tussen facturen en contracten wordt een oplossing uitgewerkt waarin de inkoopadministratie en de financiële administratie beter op elkaar zullen aansluiten.

Vraag 25

Vraag 25

Kunt u inzichtelijk maken hoeveel personen in het betalingsregelings- en bestedingsminimumtraject (rijks-incassovisie) zitten?

Antwoord op vraag 25

Bij de Belastingdienst worden jaarlijks zo'n 240.000 betalingsregelingen afgesloten. Het gaat daarbij om particulieren en kleine ondernemers (exclusief Midden-en Kleinbedrijf en Grote Ondernemingen).

Vraag 26

Vraag 26

Welke criteria worden gebruikt in de eerste aanleg bij het bijstellen van de terugvorderingsbedragen?

Antwoord op vraag 26

In het traject van persoonlijke begeleiding is er op verschillende momenten contact met een burger. In deze contacten kan nieuwe informatie beschikbaar komen over de grondslagen, die worden gebruikt om de hoogte van een specifieke toeslag vast te stellen. Mutaties in de grondslagen kunnen resulteren in een bijstelling van de hoogte van een toeslag. In enkele gevallen kan een terugvordering worden gematigd. Ten aanzien van het matigen van een terugvordering biedt de Awir in specifieke gevallen ruimte indien een burger teveel aan toeslag heeft ontvangen en geld moet terugbetalen. Het Verzamelbesluit Toeslagen (beleidsregel) bevat beleid hoe Dienst Toeslagen hier invulling aan geeft (onderdeel 2.1 Verzamelbesluit Toeslagen). Hiermee kan Dienst Toeslagen individueel maatwerk bieden als blijkt dat een terugvordering in een concreet geval onevenredig is. De terugvordering wordt dan lager vastgesteld, waardoor een burger minder geld hoeft terug te betalen of er wordt helemaal niks meer teruggevorderd.

⁶ Kamerstukken II 2023-2024, [31 006, nr. 1412](#)

Vraag 27

Vraag 27

Hoeveel incidenten zijn er met carrouselfraude bekend?

Antwoord op vraag 27

In de [Jaarrapportage 2024](#) van de Belastingdienst, die op 22 mei jl. is gedeeld met de Tweede Kamer, is opgenomen welke resultaten zijn behaald met het bestrijden van (mogelijke) btw-carrouselfraude/intra-communautaire btw-fraude:

De Belastingdienst heeft in 2024 in totaal 37.000 toezichten ingezet op het bestrijden van (mogelijke) btw-carrouselfraude. Een deel van deze toezichten is ingezet voor boekenonderzoeken op carrouselfraude. In 2024 heeft de Belastingdienst 382 boekenonderzoeken op btw-carrouselfraude uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een correctieresultaat van 58,4 miljoen euro. Door de Belastingdienst zijn 12 btw-carrouselfraudezaken vanuit het toezicht aangemeld bij het gezamenlijk overleg met het OM en de FIOD. De FIOD heeft 44.704 opsporingsuren gerealiseerd aan btw-carrouselfraudezaken. 5 afgeronde zaken zijn de door de FIOD aangeleverd bij het OM.

Vraag 28

Vraag 28

Wat is de procedure rondom de verlenging van inhuurcontracten en wat zijn de voorwaarden?

Antwoord op vraag 28

De Belastingdienst maakt hoofdzakelijk gebruik van Rijksbreed aanbestede raamovereenkomsten. Hieronder worden nadere overeenkomsten afgeroepen via vaste tussenpersonen. In die nadere overeenkomsten staan ook opties tot verlenging.

Een verlenging kan alleen rechtmatig worden afgeroepen als een optie tot verlenging in de nadere overeenkomst is opgenomen. Bij het lichten van een optie wordt een procedure doorlopen die onder meer toetst of er noodzaak is tot verlenging (doelmatigheid), of er budget is voor verlenging en of de verlenging op dat moment rechtmatig is.

De Algemene Rekenkamer ziet de ingeroepen verlengingsopties op oude nadere overeenkomsten bij de Belastingdienst onrechtmatig, omdat zij van mening is dat de verlengingsopties in deze nadere overeenkomsten onvoldoende zijn gespecificeerd. Deze mening ben ik niet toegedaan, al kan het inderdaad beter. De Belastingdienst heeft maatregelen getroffen om er voor te zorgen dat er betere specificering van verlengingsopties plaatsvindt in nieuwe nadere overeenkomsten, opgesteld in 2024 of later. Omdat de specificering alleen in oude nadere overeenkomsten verbetering behoeft, lost dit probleem zich vanzelf op, zodra de looptijd van deze contracten stopt.

Vraag 29

Vraag 29

Kunt u de negen verschillende inhuurprocessen benoemen?

Antwoord op vraag 29

Binnen de Belastingdienst zijn historisch gezien voor negen klantgroepen inhuurprocessen ontstaan. Deze stromen zijn afkomstig van de diverse dienstonderdelen en kent onderscheid in:

- Inhuurwerving: ICT-Mantel - IV;
- Alle inhuurmantels, exclusief ICT - O&P;
- Wervingsstraat Belastingtelefoon (KI&S);
- Communicatie personeel - CDC);
- Scanstraat (CFD)
- Decentrale inhuur uitzendkrachten (div).

Laatste genoemde vindt decentraal plaats en kent 4 separate inhuurstromen voor uitzendkrachten.

Vraag 30

Vraag 30

Waarom is het inkoopproces nog niet verder gedigitaliseerd?

Antwoord op vraag 30

De afhandeling van afgesloten inkoopcontracten is al gedigitaliseerd. Pas in 2024 is het gelukt om een aanbieder te selecteren die voldoet aan de gestelde eisen en daarmee een werkbare oplossing biedt voor de digitalisering van het proces. De Belastingdienst heeft eind 2024 de aanbesteding afgerond voor een ondersteunend systeem voor haar inkoopproces tot en met afsluiting

van het inkoopcontract. Dit systeem wordt op dit moment uitgerold. Voor het inhuurproces wordt op dit moment gewerkt aan de implementatie van een oplossing die al op andere ministeries in gebruik is, zie ook vraag 29. Deze uitrol zal in 2025 starten.

Vraag 31

Vraag 31

Waarom is er nog geen plan-do-check-act-cyclus is geïntroduceerd?

Antwoord op vraag 31

Zie het antwoord op vraag 11.

Vraag 32

Vraag 32

Hoe komt het dat de bijstelling niet op een uniforme manier worden verloopt?

Antwoord op vraag 32

Het negatief bijstellen van verplichtingen uit voorgaande jaren verliep niet uniform omdat de regelgeving geen eenduidige werkwijze voorschreef. In 2024 is de regelgeving voor departementen op dit punt verduidelijkt. In de evaluatie van de Regeling Financieel Beheer van het Rijk in 2025 is dit aandachtspunt meegenomen. De herziene Regeling voorziet in een uniforme werkwijze.

Vraag 33

Vraag 33

Waarom is er geen uniforme werkwijze voor de bijstelling?

Antwoord op vraag 33

In de evaluatie van de Regeling Financieel Beheer van het Rijk in 2025 is het uniform negatief bijstellen van verplichtingen uit voorgaande jaren meegenomen. De herziene Regeling voorziet in een uniforme werkwijze.

Vraag 34

Vraag 34

Kunt u, aangezien in de reactie op het verantwoordingsonderzoek geen reactie is gegeven op de punten van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot het Herstel- en Veerkracht Plan (HVP), daar alsnog op reageren?

Antwoord op vraag 34

In de bijlage van mijn reactie op het verantwoordingsonderzoek van Financien 2024 ben ik ingegaan op de punten van de Algemene Rekenkamer (AR) met betrekking tot het Herstel- en Veerkrachtplan (HVP).⁷De AR merkt op dat er een risico is dat Nederland (een deel van) de nog uitstaande 2,9 miljard euro middelen uit de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit (HVF) kan mislopen. Ik onderken dat dit risico bestaat, omdat ontvangsten van middelen uit de HVF conditioneel zijn aan het behalen van vooraf afgesproken mijlpalen en doelstellingen. Ik heb in een Kamerbrief van 7 februari jl.⁸geschreven dat het kabinet uiterst gemotiveerd is om het Nederlandse HVP succesvol te implementeren en daarmee de resterende middelen binnen te halen. De bestaande risico's worden gemitigeerd met een wijzigingsvoorstel op het HVP dat op 12 mei jl. is goedgekeurd door de Ecofinraad.⁹ Daarnaast beveelt de Algemene Rekenkamer aan om bij toekomstige toepassing van resultaatgerichte financiering actiever stil te staan bij de gevolgen voor de verantwoording om zo problemen in de uitvoering en bij de verantwoording te voorkomen. Ik onderschrijf dat er bij de uitvoering van het HVP hoge verantwoordingsvereisten worden gesteld. Het is van belang dat de geleerde lessen uit het huidige Meerjarig Financieel Kader (MFK) en de HVF bij toekomstige toepassing van resultaatgerichte financiering goed worden meegenomen. Deze en andere aandachtspunten heb ik, samen met de Minister van Buitenlandse Zaken, benoemd in de Kamerbrief van 28 maart jl.¹⁰over de kabinetsinzet voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader.

Vraag 35

Vraag 35

Hoe groot is het draagvlak voor de beleidsdoorvoering die het plan met zich meebrengt?

Antwoord op vraag 35

Bij het opstellen van het Nederlandse Herstel- en Veerkrachtplan (HVP) in 2022 hebben de beleidsverantwoordelijke departementen zich gecommitteerd aan het uitvoeren van de investeringen en hervormingen in het HVP. Dat is ook terug te zien in de

⁷ Op pagina 94 van het [verantwoordingsonderzoek ministerie van Financien 2024](#) staat een link naar de gehele bestuurlijke reactie, inclusief bijlage.

⁸ Kamerstukken II 21 501 07, nr. 2093

⁹ Kamerstukken II 21 501 07, nr. 2111

¹⁰ Kamerstukken II 21 501 20, nr. 2245

succesvolle indiening van de eerste twee betaalverzoeken, en het feit dat we op koers liggen voor het derde betaalverzoek. In de Kamerbrief van 7 februari jl.¹¹ heb ik dan ook geschreven dat het kabinet uiterst gemotiveerd is om het Nederlandse Herstel- en Veerkrachtplan succesvol te implementeren en daarmee de resterende middelen binnen te halen. In deze brief heb ik een overzicht gegeven van de stand van zaken van de mijlpalen en doelstellingen en heb ik ook genoemd dat voor het aankomende (derde) betaalverzoek een aantal belangrijke hervormingen (de wet Verduidelijking Beoordeling Arbeidsrelaties, de wet Regie op Volkshuisvesting en de Energiewet) wel nog behandeld moeten worden in uw Kamer. Het kabinet hoopt ook daar spoedig voldoende draagvlak te vinden zodat alle middelen voor Nederland binnengehaald kunnen worden.

Vraag 36

Vraag 36

Hoe verloopt de uitstroom potentiële schijnzelfstandigen?

Antwoord op vraag 36

Sinds 1 januari 2025 handhaaft de Belastingdienst volledig op schijnzelfstandigheid. Mede door bewegingen bij leveranciers en zzp'ers als gevolg van deze handhaving, constateren we dat de afbouw van potentiële schijnzelfstandigheid sneller is gegaan dan het initiële afbouwpad dat in 2024 is opgesteld. De uitstroom van potentiële schijnzelfstandigen binnen de hersteloperatie toeslagen verloopt dus voorspoedig.

Op 1 januari 2025 waren er nog 739 potentiële schijnzelfstandigen binnen de hersteloperatie werkzaam. Per 30 april 2025 is dat aantal reeds afgenomen tot 214 potentiële schijnzelfstandigen. Op 30 juni 2025 loopt een aanzienlijk aantal nadere overeenkomsten van potentiële schijnzelfstandigen af. Daarmee zal het aantal potentiële schijnzelfstandigen dat werkzaam is binnen de herstelorganisatie nog verder afnemen. De herstelorganisatie zet zich in om de inzet van potentiële schijnzelfstandigen uiterlijk eind 2025 volledig af te bouwen.

Vraag 37

Vraag 37

Waarom worden de 735 resterende schijnzelfstandigen niet aangepakt?

Antwoord op vraag 37

Zie vraag 36

Vraag 38

Vraag 38

Kunt u de toezegging om naheffingen en boetes te vergoeden verklaren?

Antwoord op vraag 38

De toezegging van Dienst Toeslagen om naheffingen premies werknemersverzekeringen en bijbehorende boetes aan leveranciers (brokers) te vergoeden, was gedaan om ervoor te zorgen dat leveranciers minder risico hebben bij het inzetten van hun kandidaten voor de hersteloperatie toeslagen en hiermee de kans op intrekkingen van kandidaten door leveranciers kleiner werd. De continuïteit van de afhandeling van de Hersteloperatie Toeslagen was de belangrijkste reden voor Toeslagen om de toezegging te doen. Per 1 april 2025 is deze toezegging door Dienst Toeslagen ingetrokken.

Vraag 39

Vraag 39

Wanneer wordt het horizontale toezicht weer bewerkstelligd?

Antwoord op vraag 39

Het ministerie van Financiën gaat komende periode met de Belastingdienst verkennen welke vorm van toezicht passend is en welke stappen nodig zijn om daar naartoe te werken. Onafhankelijk van de uitkomst hiervan staat het ministerie van Financiën onverminderd voor het onderhouden en bevorderen van (fiscale) compliance van het ministerie en zijn stakeholders.

¹¹ Kamerstukken II 21 501 07, nr. 2093